Bijlage 1: *Voortgangsrapportage handelsakkoorden – mei 2017*
Deze bijlage bevat EU-handelsakkoorden die nog niet in werking zijn getreden en waarbij de betrokken partijen al wel de intentie hebben kenbaar gemaakt om een handelsakkoord te verkennen. Deze rapportage wordt ieder kwartaal aan de Kamer toegezonden.

A. Multilaterale handelsakkoorden

Overeenkomst inzake handelsfacilitatie

Op 22 februari 2017 is de WTO-overeenkomst inzake handelsfacilitatie in werking getreden nadat twee derde van alle WTO-leden het akkoord hebben geratificeerd. De EU heeft het akkoord al geratificeerd. Voor de Caribische delen van het Koninkrijk is een afzonderlijke goedkeuringsprocedure gestart. Stilzwijgende goedkeuring werd op 9 oktober 2016 door de Tweede en Eerste Kamer verleend.

B. Plurilaterale handelsakkoorden

Milieugoederenakkoord (*Environmental Goods Agreement* (EGA)):
Sinds juli 2014 onderhandelen achttien partijen, waaronder de EU, over een Milieugoederenakkoord. Dit beoogde akkoord richt zicht op de vrijmaking van de handel in goederen die bijdragen aan milieu- en klimaatdoelstellingen. Hiertoe onderhandelen deelnemende partijen over een lijst van 'groene goederen'. Eveneens wordt getracht de aan deze producten gekoppelde diensten op termijn te liberaliseren. De Europese Commissie onderhandelt op basis van het mandaat vastgesteld door de Raad in 2014. Inmiddels hebben 18 onderhandelingsrondes plaatsgevonden en zijn mogelijke hoofdlijnen (*landing zones)* geïdentificeerd. Partijen hebben gepoogd de onderhandelingen in 2016 af te ronden, maar zijn daar niet in geslaagd. Hierop zijn de onderhandelingen stilgelegd. Naar verwachting worden de onderhandelingen na de zomer van 2017 in de aanloop naar de 11e Ministeriële Conferentie van de WTO (december 2017) hervat.

Verdrag over de handel in diensten *(Trade in Services Agreement* (TiSA)):
Het *Trade in Services Agreement* (TiSA) is een plurilateraal handelsakkoord over de handel in diensten waarover de EU momenteel met 22 WTO-leden onderhandelt, op basis van een mandaat van de Raad uit maart 2013.[1] Naar verwachting zal het akkoord onder meer afspraken bevatten over internationale e-commerce, datastromen, telecommunicatie, transport, kennismigratie en betere regelgeving. Op 10 november 2016 heeft het kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken (Tweede Kamer, 25074 nr. 191). Van 2 tot en met 10 november 2016 heeft de 21ste onderhandelingsronde plaatsgevonden. De Europese Commissie heeft een verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.[2] Op vrijdag 18 november 2016 is door de onderhandelende partijen besloten om de Ministeriële bijeenkomst die gepland stond op 5 en 6 december 2016 te annuleren vanwege de uitkomst van de verkiezingen in de Verenigde Staten. De onderhandelingsronde die gepland stond van 28 november tot 10 december 2016 is ingekort tot 2 dagen. Sindsdien heeft er geen onderhandelingsronde meer plaatsgevonden. Het is onbekend wanneer de volgende onderhandelingsronde zal plaatsvinden.

[1] http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6891-2013-ADD-1-DCL-1/en/pdf

[2] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/november/tradoc_155095.pdf

C. Bilaterale handelsakkoorden

C.1 Afrika:
Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. Een interim-EPA is beperkt in reikwijdte (vaak alleen bepalingen over goederen en ontwikkelingssamenwerking en is gericht op een beperkt aantal landen in de regio) terwijl een volledige EPA doorgaans betrekking heeft op meerdere onderwerpen, waaronder handel in goederen en diensten, investeringen, intellectueel eigendom, duurzaamheid en aanbestedingen, en een gehele regio beslaat.

Economisch Partnerschap Centraal Afrika (Centraal Afrika-EU EPA):
In Centraal Afrika zijn de onderhandelingen over een volledige EPA nog altijd gaande. In afwachting van een volledige EPA is voor Kameroen op dit moment een interim-EPA van kracht.

Economisch Partnerschap Westelijk Afrika (ECOWAS-EU EPA):
Eind 2014 is een akkoord bereikt met de 16 landen in de Westelijk Afrikaanse regio (verenigd in de ECOWAS) over een EPA. De juridische revisie van de uitkomst is door beide partijen afgerond en de EPA dient nog door Gambia, Nigeria en Mauritanië ondertekend te worden. Het akkoord is voorlopig toepasbaar wanneer de ECOWAS-lidstaten het akkoord allemaal getekend hebben en wanneer minimaal twee derde van de ECOWAS-lidstaten het akkoord hebben geratificeerd. In afwachting van een volledige EPA zijn de reeds bestaande interim-EPA's met Ghana en Ivoorkust in september 2016 tot stand gekomen. Beide interim-EPA's worden voorlopig toegepast (Ivoorkust per 3 september 2016 en Ghana per 15 december 2016).

Economisch Partnerschap Oostelijk Afrika (EAC-EU EPA):
Eind 2014 is een akkoord bereikt met de 5 landen in de Oostelijk Afrikaanse regio (de *East African Community*, EAC) over een EPA. De EPA wacht nu op ondertekening door de EAC-landen, waarna het akkoord geratificeerd dient te worden. Tanzania heeft tot op heden echter aangegeven dat zij nog niet klaar zijn om tekenen. Zij geven aan dat ze eerst meer informatie willen over de gevolgen van een Brexit op het EPA-proces. Daarom wordt zowel in EAC-verband als tussen de EU en Tanzania overleg gepleegd om de impasse te doorbreken. Na ratificatie door de EAC-lidstaten zal het akkoord na goedkeuring van het Europees Parlement voorlopig toegepast worden.

Economisch Partnerschap Oostelijk en Zuidelijk Afrika (ESA-EU EPA):
Op dit moment zijn de onderhandelingen met de gehele regio over een EPA nog altijd gaande. In afwachting van een volledige EPA is voor Madagaskar, Mauritius, de Seychellen en Zimbabwe een interim-EPA van kracht.

Economisch Partnerschap Zuidelijk Afrika (SADC-EU EPA):
Na bijna 15 jaar onderhandelen is er eind 2014 een akkoord bereikt met de 6 landen in de Zuidelijk Afrikaanse regio (de *Southern African Development Community*, SADC) over een EPA. De EPA is in juni 2016 tot stand gekomen en wordt sinds 10 oktober 2016 voorlopig toegepast. In de EU-lidstaten zal, aangezien het een gemengd akkoord betreft, de nationale goedkeuringsprocedure worden opgestart.

Egypte (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA)):
In 2004 trad een associatieakkoord tussen EU en Egypte in werking. Dit heeft vrijhandel van goederen bewerkstelligd door de afschaffing van invoerrechten voor industriële producten en omvatte diverse concessies voor landbouwproducten. In 2010 trad additioneel een akkoord in werking voor landbouw en visserij. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. Een dialoog daarover is gestart in juni 2013. Er is geen zicht op opening van de onderhandelingen.

Marokko (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA)):
Het associatieakkoord tussen de EU en Marokko is in werking getreden in maart 2000. Het akkoord heeft geleid tot de geleidelijke afbouw van invoerrechten voor industriële producten en liberalisatie voor landbouw- en visserijproducten. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. De onderhandelingen daarover zijn in april 2013 van start gegaan. Sinds de vierde ronde in april 2014 liggen de onderhandelingen stil. Marokko wenste meer tijd voor interne afstemming. In oktober 2012 trad een separaat akkoord in werking op het gebied van landbouw en visserij. Op 21 december 2016 heeft het Europese Hof van Justitie geoordeeld dat dit akkoord géén betrekking heeft op producten uit de Westelijke Sahara. De Raad Buitenlandse Zaken van 15 mei zal naar verwachting als procedurepunt instemmen met het mandaat voor onderhandelingen met Marokko ten behoeve van uitbreiding van de geografische reikwijdte van twee protocollen (oorsprongsregels, import) bij het EU-Marokko Associatieakkoord tot de Westelijke Sahara, opdat goederen uit dat gebied ook onder gunstig tarief de EU kunnen worden ingevoerd. Mogelijk kunnen na het bereiken van een oplossing de onderhandelingen over een breder handelsakkoord herstart worden.

Tunesië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA)):
Het associatieakkoord tussen de EU en Tunesië is in 1998 in werking getreden. In 2008 zijn de douanerechten voor industrieproducten volledig afgeschaft. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen. Een eerste volledige onderhandelingsronde vond plaats in april 2016. Op dit moment zijn consultaties met belanghebbenden gaande. In juli 2017 vindt de volgende ronde plaats.

C.2 Azië:

ASEAN (*Association of Southeast Asian Nations*):
In 2007 zijn de onderhandelingen begonnen tussen de EU en de *Association of Southeast Asian Nations*[3] (ASEAN) om tot een regionaal handelsakkoord te komen. De basis hiervoor is het ASEAN-mandaat uit 2007. Na zeven onderhandelingsrondes hebben de EU-lidstaten in 2009 besloten om verder te gaan op de weg van bilaterale handelsakkoorden met ASEAN-landen. Deze handelsakkoorden kunnen als bouwstenen dienen om later alsnog tot een regionaal handelsakkoord te komen.

China (*EU-China Investment Agreement*):
Sinds november 2013 is de Europese Commissie, op basis van een mandaat uit oktober 2013, met China in onderhandeling over een investeringsakkoord. Het doel is om een kwalitatief hoogwaardig akkoord te sluiten waarbij het gaat om het verzekeren van markttoegang van investeringen en transparantie, duurzaamheidsafspraken te maken en het beschermen van investeringen met een nieuw investeringsbeschermingsmechanisme volgens de nieuwe EU-benadering. De 26 bestaande bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen de EU-lidstaten en China zullen uiteindelijk vervangen worden door dit diepgaand EU-investeringsakkoord. De 12e onderhandelingsronde vond in september 2016 plaats. Er is nog datum bekend voor de 13e ronde.

[3] Brunei Darussalam, Cambodja, Indonesië, Laos, Maleisië, Myanmar/Birma, de Filipijnen, Singapore, Thailand en Vietnam.

De Filipijnen (*EU-Philippines Free Trade Agreement*):
In december 2015 zijn de onderhandelingen over een handelsakkoord tussen EU en de Filipijnen aangekondigd. De Raad heeft eind 2015 ingestemd met een Voorzitterschapsnotitie voor de start van de onderhandelingen. Deze notitie vormt een aanvulling op het mandaat van de Raad aan de Europese Commissie voor de onderhandelingen over een regionaal handelsakkoord met de ASEAN-regio uit 2007. De tweede onderhandelingsronde vond plaats van 13 tot en met 17 februari 2017. De Europese Commissie heeft het verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.[4]

India (*India-EU Free Trade Agreement*):
Na het aannemen van een mandaat in de Raad in april 2007, zijn onderhandelingen over een handelsakkoord in juni 2007 van start gegaan. Na 12 onderhandelingsrondes, waarvan de laatste in de zomer van 2013, staan de onderhandelingen voorlopig stil. Pas als de ambities en verwachtingen van beide partijen weer nader tot elkaar komen, is hervatting van de onderhandelingen mogelijk.

Indonesië (*Indonesia-EU Comprehensive Economic Partnership Agreement* (CEPA)):
De Raad heeft op 18 juli 2016 ingestemd met een Voorzitterschapsnotitie voor de start van de onderhandelingen over een handelsakkoord tussen de EU en Indonesië. Deze notitie vormt een aanvulling op het bestaande ASEAN-mandaat uit 2007. De tweede onderhandelingsronde vond plaats van 24 tot en met 27 januari 2017. De Europese Commissie heeft het verslag van deze ronde op haar website gepubliceerd.[5] Vermoedelijk vindt de derde ronde plaats in dit najaar.

Irak (*Partnership and Cooperation Agreement*):
Het *EU-Iraq Partnership and Cooperation Agreement* uit 2012 biedt een basis voor samenwerking op handelsgebied. Omdat een aantal EU-lidstaten de ratificatie nog niet hebben afgerond, worden de handelsbepalingen van het akkoord sinds augustus 2012 voorlopig toegepast. Nederland heeft het akkoord in 2013 geratificeerd.

Japan (*EU-Japan Free Trade Agreement*):
De EU en Japan onderhandelen sinds maart 2013, nadat de Raad in november 2012 het mandaat aan de Europese Commissie heeft verleend. Van 3 tot en met 5 april vond de 18e onderhandelingsronde plaats in Tokyo. De 19e onderhandelingsronde staat gepland voor 15 tot 19 mei 2017 in Brussel. De onderhandelende partijen spannen zich in om voor het eind van 2017 een akkoord te bereiken. De drie belangrijkste openstaande punten zijn markttoegang voor landbouwproducten, in het bijzonder zuivel, grensoverschrijdende datastromen en investeringsbescherming.

Jordanië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA)):
In 2002 is een associatieakkoord tussen de EU en Jordanië in werking getreden. Afschaffing van de invoertarieven is per 2014 gerealiseerd. In 2007 trad een aanvullend akkoord in werking voor liberalisatie van handel in landbouwproducten. In 2011 kreeg de Europese Commissie een mandaat om te onderhandelen over verbreding en verdieping van het akkoord, met afspraken over onder meer handel in diensten en investeringen, maar Jordanië is naar het oordeel van de Europese Commissie nog niet gereed om te onderhandelen.

Maleisië (*Malaysia-EU FTA* (MEUFTA)):
De onderhandelingen over het handelsakkoord tussen de EU en Maleisië zijn in oktober 2010 begonnen. Het ASEAN-mandaat uit 2007 lag hieraan ten grondslag. De zevende, en tot nu toe laatste ronde, vond plaats in april 2012. De Europese Commissie heeft aangegeven dat er meer ambitie verwacht wordt van Maleisië om de onderhandelingen tot een goed einde te kunnen brengen.

[4] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/march/tradoc_155435.pdf
[5] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155297.pdf

Myanmar (*EU-Myanmar Investment Protection Agreement*):
In maart 2014 heeft de Raad een mandaat aan de Europese Commissie verleend en zijn de onderhandelingen tussen de EU en Myanmar over een investeringsbeschermingsakkoord begonnen. Het doel van de bilaterale investeringsovereenkomst met de EU is om investeringen te bevorderen ten behoeve van de sociaaleconomische ontwikkeling van Myanmar. Het akkoord zal hoofdstukken bevatten over transparantie, duurzame ontwikkeling, investeringsbescherming en geschillenbeslechting. Van 26 tot en met 28 april 2017 heeft de vijfde onderhandelingsronde met Myanmar plaatsgevonden. De onderhandelende partijen zijn dichtbij overeenstemming.

Singapore (*European Union-Singapore Free Trade Agreement (EUSFTA)*):
Onderhandelingen tussen de EU en Singapore zijn begin 2010 gestart, nadat besloten was de regionale onderhandelingen tussen EU en ASEAN voorlopig stil te leggen. De basis van de onderhandelingen ligt dan ook in het ASEAN-mandaat uit 2007. De onderhandelingen voor een handelsakkoord zijn in oktober 2014 afgerond. In juli 2015 heeft de Europese Commissie een adviesverzoek ingediend bij het Hof van Justitie van de Europese Unie over het karakter (*EU-only* of gemengd) van het handelsakkoord tussen de EU en Singapore. De uitspraak van het Europees Hof wordt half mei verwacht. De EU en Singapore spreken over aanpassing van het investeringshoofdstuk conform de EU-benadering voor investeringsbescherming.

Syrië (*Euro-Mediterranean Agreement Establishing an Association*):
De bilaterale relatie is geregeld in een Samenwerkingsovereenkomst uit 1977, die in 1978 in werking trad. Onderhandelingen over een associatieakkoord zijn afgerond in 2004, maar ondertekening is uitgebleven als gevolg van de interne politieke situatie in Syrië. Tevens heeft de EU in 2011 besloten handelsrestricties in te stellen in reactie op de gewelddadige onderdrukking door het Syrische regime van vreedzame demonstraties. Deze sancties zijn sindsdien regelmatig aangepast en uitgebreid.

Thailand (*EU-Thailand Free Trade Agreement*):
In februari 2013 heeft de Raad de start van de onderhandelingen tussen de EU en Thailand aangekondigd. Het ASEAN-mandaat uit 2007 vormt hiervoor de basis. De vierde onderhandelingsronde vond plaats van 8 tot 10 april 2014. Gezien de militaire coup in mei 2014, zijn er op dit moment geen nieuwe onderhandelingsrondes gepland.

Vietnam (*EU-Vietnam Free Trade Agreement*):
In juni 2012 zijn de onderhandelingen tussen de EU en Vietnam gestart. Eind 2015 zijn de onderhandelingen over het EU-Vietnam handelsakkoord formeel afgerond. Op 1 februari 2016 zijn de teksten gepubliceerd.[6] Na het handelsakkoord met Singapore, is dit akkoord het tweede afgeronde akkoord in de regio op basis van het ASEAN-mandaat uit 2007. Op dit moment vindt de juridische revisie plaats waarna het akkoord wordt vertaald. Daarna kan het akkoord worden ondertekend, waarna de goedkeuringsprocedure in de partijen van start kan gaan.

C.3 Europa:

Andorra, Monaco en San Marino (één of meerdere *Association Agreements*):
De huidige relatie tussen de EU en de drie micro-staten Andorra, Monaco en San Marino is gebaseerd op een groot aantal afzonderlijke akkoorden. Sinds 8 maart 2015 wordt er onderhandeld om deze afzonderlijke akkoorden te integreren in bij voorkeur één associatieakkoord. De Raad heeft hiervoor in december 2014 het mandaat verleend. Het doel is een significante verlaging van de handelsbarrières voor ondernemers uit Andorra, Monaco en San Marino, vergelijkbaar met de markttoegang voor EER-staten Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Van 21 tot en met 23 maart 2017 vond de laatste onderhandelingsronde plaats. De volgende onderhandelingsrondes staan gepland voor de week van 15 mei en de week van 10 juli 2017.

[6] http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1437

Armenië (*Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement)*:
Op 26 februari 2017 bereikten de Europese Commissie en Armenië overeenstemming over een *Comprehensive and Enhanced Partnership Agreement*. Deze overeenkomst komt in plaats van het in 1999 in werking getreden *Partnership and Cooperation Agreement.* Armenië en de Europese Unie hadden als onderdeel van een Associatieakkoord in 2013 reeds de onderhandelingen over een *Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) afgerond. Dit akkoord is nooit in werking getreden, vanwege het feit dat Armenië lid werd van de Euraziatische Economische Unie (de douane-unie van Rusland, Kazachstan, Armenië, Kirgizstan en Wit-Rusland). Deze afspraken zijn onverenigbaar met de preferentiële markttoegang voor goederen tot de Europese markt die volgt uit het DCFTA. In de Kaderovereenkomst hebben de EU en Armenië geprobeerd op de overige terreinen zo veel mogelijk de afspraken uit het DCFTA in stand te laten.

Azerbeidzjan (verdieping van het *Partnership and Cooperation Agreement* (PCA)):
De huidige relatie tussen de EU en Azerbeidzjan is gebaseerd op een *Partnership and Cooperation Agreement* uit 1996, die in 1999 in werking is getreden. In juli 2010 is de Europese Commissie gesprekken met het land aangegaan over versterking van de bepalingen ten aanzien van handel en investeringen in de PCA. De onderhandelingen hierover werden opgeschort vanwege de weigering van Azerbeidzjan om de EU-normen t.a.v. democratie en mensenrechten over te nemen. Ondertussen hebben beide partijen afgesproken over een nieuw verdrag te onderhandelen om de bredere samenwerking te verdiepen. In november 2016 heeft de Raad de Commissie het mandaat gegeven voor het starten van deze onderhandelingen. De tweede onderhandelingsronde heeft plaatsgevonden op 25 april 2017 in Baku.

Georgië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) als onderdeel van Associatieakkoord):
Het associatieakkoord tussen de EU en Georgië is in juni 2014 ondertekend en wordt, in afwachting van de afronding van het ratificatieproces door alle partijen, sinds september 2014 voorlopig toegepast. Het associatieakkoord beoogt naast een verdieping van de politieke samenwerking ook een stapsgewijze integratie van de Georgische economie met de Europese markt te bewerkstelligen via de vestiging van een vrijhandelszone. Nederland heeft in 2015 deze overeenkomst geratificeerd. Het is nog niet duidelijk wanneer het ratificatieproces door alle partijen afgerond zal zijn.

Kazachstan (*Enhanced Partnership and Cooperation Agreement* (EPCA)):
In 2011 zijn onderhandelingen van start gegaan tussen de Europese Commissie en Kazachstan over een hernieuwd *Partnership and Cooperation Agreement* (PCA)*.* In 2014 zijn de onderhandelingen na acht onderhandelingsrondes afgerond. In december 2015 is het nieuwe akkoord ondertekend, gevolgd door voorlopige toepassing door de EU per 1 mei 2016. De ratificatie van het akkoord door Nederland is voorlopig opgeschort in afwachting van een nieuw kabinet. In de tussentijd wordt het wetsvoorstel getoetst door de Raad van State.

Moldavië (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement* (DCFTA) als onderdeel van Associatieakkoord):
In juni 2014 werd het associatieakkoord tussen de EU en Moldavië ondertekend waarna in september 2014 de voorlopige toepassing tussen de EU en Moldavië van kracht werd. Het doel is het intensifiëren van de politieke samenwerking, gebaseerd op gedeelde waarden, en economische integratie, waarbij Moldavië uiteindelijk deel moet gaan uitmaken van de interne markt van de EU. Nederland heeft deze overeenkomst in 2015 geratificeerd.

Noorwegen (*Bilateral Agreement on Trade in Basic Agricultural Products*)
De EU, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein zijn onderdeel van de Europese Economische Ruimte (EER). Dit betekent een interne markt voor goederen, diensten, kapitaal en werknemers. Handel in landbouwgoederen is echter uitgezonderd van de EER. Op grond van artikel 19 paragraaf 4 van de EER-overeenkomst dienen de partijen iedere twee jaar de handel in landbouwgoederen te evalueren, met als doel op termijn volledige marktintegratie. Tijdens de zevende onderhandelingsronde op 26 maart 2017 is een principeovereenkomst bereikt tussen de EU en Noorwegen.

Oekraïne (*Deep and Comprehensive Free Trade Area* (DCFTA) als onderdeel van Associatieakkoord):
Het associatieakkoord tussen de EU en Oekraïne is in 2011 uitonderhandeld om de politieke- en economische samenwerking tussen de twee partijen te bevorderen. De handelsafspraken zijn apart in het akkoord opgenomen als een *Deep and Comprehensive Free Trade Area*. De EU past die afspraken grotendeels voorlopig toe sinds 1 januari 2016. Op 23 februari 2017 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de goedkeuringswet.

Rusland (verdieping van het *Partnership and Cooperation Agreement* (PCA)):
De huidige relatie tussen de EU en Rusland is gebaseerd op een *Partnership and Cooperation Agreement* uit 1994, dat in 1997 in werking is getreden. In 2008 zijn onderhandelingen begonnen over modernisering en uitbreiding van het PCA op basis van een mandaat van de Raad. Vanaf 2010 wordt er vooral over handel en investeringen onderhandeld. In maart 2014 heeft de Raad besloten om de onderhandelingen te schorsen. De reden hiervoor was de annexatie van de Krim door Rusland en het conflict in Oost-Oekraïne.

Turkije (*Modernised Customs Union*):
Sinds 1995 vormen de Europese Unie en Turkije gezamenlijk een douane-unie. Op 23 december 2016 heeft de Europese Commissie een aanbeveling voor een mandaat gedaan aan de Raad om de douane-unie te moderniseren. Tevens wenst de Commissie de douane-unie uit te breiden met afspraken op het gebied van landbouw, handel in diensten en overheidsaanbestedingen. Op dit moment wordt er binnen de Raad onderhandeld over de vaststelling van het mandaat. Het Maltese Voorzitterschap spant zich in om de onderhandelingen over het mandaat voor de zomer af te ronden.

C.4 Noord-Amerika:

Canada (*Comprehensive Economic and Trade Agreement* (CETA)):
In 2009 zijn onderhandelingen tussen de Europese Unie en Canada over een handelsakkoord gestart. Het mandaat voor de onderhandelingen is in 2009 vastgesteld en in 2011 aangepast om onderhandelingen over investeringsbescherming mogelijk te maken. In 2014 is een onderhandelingsovereenkomst bereikt tussen beide partijen, waarna de juridische revisie plaats heeft gevonden. In overeenstemming met Canada is het investeringshoofdstuk – met name de bepalingen op het gebied van investeringsbescherming – in lijn gebracht met de nieuwe EU-standaard op dit gebied. Op 28 oktober heeft de Raad de besluiten over ondertekening en voorlopige toepassing vastgesteld. CETA is vervolgens op 30 oktober 2016 ondertekend tijdens een EU-Canada Top. Op 15 februari 2017 heeft het Europees Parlement ingestemd met het akkoord. De verwachting is dat voorlopige toepassing voor de zomer van start gaat. Daarnaast zijn de goedkeuringsprocessen in de EU-lidstaten opgestart. CETA treedt pas volledig in werking na ratificatie door Canada, de EU en de 28 EU-lidstaten.

Economisch Partnerschap met de landen in de Cariben (CARIFORUM-EU EPA):
Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. In 2008 zijn de onderhandelingen over de Cariforum-EU EPA afgerond, waarna de goedkeuringsprocedures zijn gestart. De EPA wordt sinds 2008 voorlopig toegepast en Nederland heeft dit akkoord geratificeerd.

Mexico (*Global Agreement: Economic Partnership, Political Coordination and Cooperation Agreement*):
Op 23 mei 2016 heeft de Raad het onderhandelingsmandaat ten behoeve van de modernisering van het bestaande EU-Mexico handelsakkoord uit 1997, dat sinds 2000 in werking is, goedgekeurd. Op 7 april 2017 werd de derde ronde van de onderhandelingen met Mexico afgesloten. Deze had met name betrekking op duurzame ontwikkeling, transparantie, diensten en investeringen. EU Commissaris Malmström en de Mexicaanse minister van Economische Zaken Guajardo hebben afgesproken om nog een extra overlegronde in juni 2017 in te lassen om sneller tot een vernieuwd akkoord te komen.

Verenigde Staten (*Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP)):
De EU en de Verenigde Staten zijn onderhandelingen in juli 2013 gestart, nadat de Raad in juni 2013 het mandaat aan de Europese Commissie heeft verleend. Tijdens de informele RBZ Handel op 23 september 2016 heeft de Europese Commissie vastgesteld dat afronding van de onderhandelingen in 2016 niet meer mogelijk is. Op 17 januari 2017 hebben de Europese Commissie en de *US Trade Representative* een gezamenlijk rapport opgesteld waarin beschreven staat welke voortgang de afgelopen jaren geboekt is.[7] De onderhandelingen liggen stil: er is geen volgende onderhandelingsronde gepland met de nieuwe Amerikaanse regering.

C.5 Oceanië:

Australië (*EU-Australia Free Trade Agreement*):
In november 2015 hebben de voorzitter van de Europese Raad, de president van de Europese Commissie en de premier van Australië de wens uitgesproken om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten. Voorafgaand aan de officiële opening van de onderhandelingen voert de Europese Commissie een effectbeoordeling uit, inclusief een publieke consultatie, om de belangrijkste mogelijkheden te identificeren van een eventueel handelsakkoord. Op basis hiervan zal de EU beslissen of het opportuun is om te gaan onderhandelen over een handelsakkoord. De verwachting is dat de Europese Commissie voor de zomer een aanbeveling aan de Raad zal doen om de onderhandelingen te openen.

Economisch Partnerschap met de landen in de Stille Oceaan (*Pacific-EU EPA*):
Op basis van een mandaat uit 2002 zijn in hetzelfde jaar de onderhandelingen gestart met landen in Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) over een Economisch Partnerschapsakkoord (EPA). De landen zijn verdeeld in zeven regio's, waarvan er vijf in Afrika liggen, één in de Cariben en één in de Stille Oceaan. Op dit moment zijn de onderhandelingen met de gehele regio over een EPA nog altijd bezig. Voor Papoea-Nieuw-Guinea en Fiji is, in afwachting van een volledige EPA, een interim-EPA van kracht.

Nieuw-Zeeland (*EU-New Zealand Free Trade Agreement*):
Op 29 oktober 2015 hebben de voorzitter van de Europese Raad, de president van de Europese Commissie en de premier van Nieuw-Zeeland de wens uitgesproken om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten. Voorafgaand aan de officiële opening van de onderhandelingen voert de Europese Commissie een effectbeoordeling uit, inclusief een publieke consultatie, om de belangrijkste mogelijkheden van een eventueel handelsakkoord te identificeren. Op basis hiervan zal de EU beslissen of het opportuun is om onderhandelingen over een handelsakkoord op te starten. De verwachting is dat de Europese Commissie voor de zomer een aanbeveling aan de Raad zal doen om de onderhandelingen te openen.

[7] http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/january/tradoc_155242.pdf

C.6 Zuid-Amerika:

Chili (modernisering Associatieakkoord):
Het associatieakkoord tussen de EU en Chili kwam in 2002 tot stand en is in 2005 in werking getreden. De EU en Chili besloten in 2013 de mogelijkheden te verkennen om het handelsgedeelte van het bestaande associatieakkoord te moderniseren. Om de toegevoegde waarde, de omvang en de ambitie te verkennen werd in 2014 een gezamenlijke werkgroep opgericht. De Europese Commissie heeft in 2016 stakeholders en inmiddels is het *scoping paper* afgerond. Waarschijnlijk zal de Europese Commissie voor de zomer met een voorstel voor een mandaat komen.

Colombia, Peru en Ecuador (*EU-Colombia/Peru/Ecuador Free Trade Agreement*):
De onderhandelingen tussen de EU en de Andesgemeenschap (Bolivia, Colombia, Ecuador en Peru) over een associatieovereenkomst zijn in juni 2007 van start gegaan op basis van een mandaat uit april 2007. Deze onderhandelingen zijn in juni 2008 stilgelegd. In januari 2009 werden, op basis van een nieuw mandaat, onderhandelingen over een meerpartijenovereenkomst hervat met Colombia, Ecuador en Peru. Na vier rondes schorste Ecuador zijn deelname aan de besprekingen. De onderhandelingen werden met Colombia en Peru in mei 2010 succesvol afgesloten. Voorlopige toepassing geldt met Peru per maart 2013 en met Colombia per augustus 2013. De EU heeft in 2014, op verzoek van Ecuador, onderhandelingen met het land gevoerd over aansluiting bij het EU-Colombia/Peru handelsakkoord. Deze onderhandelingen zijn in 2014 afgerond. Het in het kader van het handelsakkoord tussen de EU en Colombia en Peru opgerichte Handelscomité heeft het toetredingsprotocol van Ecuador op 8 februari 2016 goedgekeurd. Op 11 november heeft de Raad ingestemd met ondertekening en voorlopige toepassing van het toetredingsprotocol en tot sluiting van het protocol. Het Europees Parlement stemde op 14 december 2016 in met toetreding van Ecuador tot het EU-Colombia/Peru handelsakkoord. Per 1 januari 2017 wordt dit akkoord met Ecuador voorlopig toegepast.

Mercosur (*Comprehensive Free Trade Agreement als onderdeel van Association Agreement*):
In 2000 zijn de EU en Mercosur gestart met onderhandelingen over een associatieakkoord met als onderdeel daarvan een handelsakkoord. In 2004 werden de onderhandelingen stilgelegd en in 2010 zijn deze hervat. Sindsdien hebben negen onderhandelingsrondes plaatsgevonden, waarvan de laatste in 2012. Op 11 mei 2016 hebben de EU en Mercosur markttoegangsaanbiedingen uitgewisseld, waarna er onderhandelingsrondes in oktober 2016 en maart 2017 hebben plaatsgevonden.[8] De volgende ronde vindt plaats in juli in Brussel.

[8] De volgende landen zijn lid van Mercosur: Argentinië, Brazilië, Paraguay, Uruguay en Venezuela. Het lidmaatschap van Venezuela is op 1 december 2016 geschorst. Het land is niet betrokken bij de onderhandelingen.